

УДК 37(73)+37(477)

Олена Моїсеєва,
аспірант Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького,
інженер з науково-технічної інформації
Черкаського державного центру науки,
інновацій та інформатизації

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

У статті висвітлюються поняття технологій та інтерактивних технологій навчання як сучасних педагогічних технологій, необхідних для впровадження у вищі навчальні заклади. Обґрунтовується необхідність впровадження інтерактивних технологій у викладання дисциплін, що дозволяє докорінно змінити навчання у вищій школі. Головна увага зосереджена на тому, що одним із принципів гуманної педагогіки є принцип розвитку всіх студентів – і сильних, і слабких, що можливо в умовах співпраці студентів, різних за рівнем розвитку.

Ключові слова: освіта, інтерактивні технології, інтерактивне навчання, учбовий процес, колектив.

В статье рассматриваются понятия технологий и интерактивных технологий обучения как современных педагогических технологий, необходимых для внедрения в высшие учебные заведения. Обосновывается необходимость внедрения интерактивных технологий в преподавание дисциплин, что позволяет в корне изменить обучение в высшей школе. Главное внимание сосредоточено на том, что одним из принципов гуманной педагогики является принцип развития всех студентов – и сильных, и слабых, что возможно в условиях сотрудничества студентов, разных по уровню развития.

Ключевые слова: образование, интерактивные технологии, интерактивное обучение, учебный процесс, коллектив.

In the paper the concept of technology and interactive technologies as modern teaching technologies required for implementation in higher school are considered. The necessity of introduction of interactive technologies in teaching subject that allows radically change of teaching subjects in higher school is demonstrated. The main focus is the fact that one of the principles of humane pedagogy is the principle of all students' development – strong and the weak, which is possible in terms of collaboration of students with different levels of development.

Key words: education, interactive technologies, interactive education, educational process, collective.

Зміни, які відбуваються в житті суспільства, вимагають перегляду основних цілей і призначення сучасної освіти. Знижується функціональна значимість і привабливість традиційної організації навчання. Формуються сучасні уявлення про освіту, отримавши яку, людина здатна самостійно працювати, вчитися і переучуватися. Сучасні психологи і педагоги готові створювати і реалізовувати особистісний підхід до студента, як один з принципів організації навчально-виховної роботи. Зміна мети освіти повністю переорієнтує процес навчання на особистість студента – його гуманізацію, загальнорозвиваючий характер. Особистісно-орієнтоване навчання передбачає організацію навчання, яке ґрунтується на глибокій повазі до особистості студента, враховуючи особливості його індивідуального розвитку. Реформування освіти вимагає впровадження сучасних педагогічних технологій. Тому для науковців та викладачів актуальним залишається питання, як викладати і вчити, щоб зробити ефективним процес навчання.

Аналіз останніх наукових джерел свідчить, що останнім часом зацікавленість науковців інтерактивними технологіями, зокрема їх можливостями для розвитку творчого потенціалу студентів, зростає. Цьому питанню присвячені праці вітчизняних та зарубіжних методистів: М. В. Кларін, О. І. Пометун і Л. В. Пироженко, О. І. Когут та інші, які стверджують, що інтерактивні технології в освіті є важливим елементом для навчання і розвитку.

Мета статті полягає у спробі висвітлити необхідність впровадження та використання інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах. Саме тому сформувались для вирішення наступні завдання: розглянути поняття технології та інтерактивної технології; визначити інтерактивне навчання, як конкретну форму організації пізнавальної діяльності; проаналізувати необхідність впровадження інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах; розглянути умови для формування особистості під час навчання та сильні сторони інтерактивних технологій.

Сьогодні вже неможливо навчати предмету традиційно, коли головним у навчальному процесі є викладач, а студенти сприймають матеріал, слухають пояснення викладача, відповідають на заняттях, здають іспити, отримують оцінки за придбані в процесі навчання знання. Необхідно навчити студентів критично мислити, зважувати і враховувати думки, приймати рішення, дискутувати, ефективно спілкуватися з іншими людьми. Впровадження інтерактивних технологій у викладання дисциплін дозволить повністю змінити ставлення до студента в процесі навчання, перетворивши його з об'єкта навчання в суб'єкт.

Англійські автори Ф. Персивал і Г. Еллінгтон визначають технологію навчання як «більш ретельне подання всіх аспектів побудови ситуацій навчання», що передбачає «застосування будь-яких методів і технік навчання», які є «найбільш адекватними для досягнення цілей,

поставлених перед тими, хто навчається». Її роль вони вбачають в «наданні допомоги у всьлякому підвищенні ефективності процесу навчання» [5].

Слово «інтерактив» запозичене з англійської мови («interact», де «inter» – взаємний і «act» – діяти). Таким чином, «інтерактивний» – здатний до взаємодії та діалогу [4].

Інтерактивна технологія – така організація навчального процесу, за якої кожен учасник бере активну участь у колективному, взаємодоповнюючому, заснованому на взаємодії всіх його учасників процесі навчального пізнання. Інтерактивне навчання – така форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну мету – створити комфортні умови та доброзичливу атмосферу навчання для того, щоб кожен студент відчув свою успішність і розумову здатність. На наш погляд, вдало суть інтерактивного навчання відображена у визначенні О. Пометун і Л. Пироженко: «Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається в умовах постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це спільне навчання (колективне, групове навчання у співпраці) ...» [3, с. 7].

Особливість інтерактивних технологій навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється в умовах постійної, активної взаємодії всіх учасників. Аналізуючи свої дії та дії інших учасників, студенти змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння. Тому можна говорити про інтерактивні технології не тільки як про засіб покращення навчання, але і як про засіб посилення виховного впливу.

Інтерактивні технології відіграють важливу роль у сучасній освіті. Їх перевагою є те, що ті, хто навчається, засвоюють всі рівні пізнання (знання, розуміння застосування, оцінка), збільшується в групах кількість студентів, які свідомо засвоюють навчальний матеріал. Студенти займають активну позицію в засвоєнні знань, зростає їх інтерес в одержанні знань. Значно підвищується особистісна роль викладача – він виступає як лідер, організатор.

При інтерактивному навчанні студент перетворюється з об'єкта в суб'єкт навчання; він відчуває себе активним учасником подій, а також власної освіти та розвитку. Саме це забезпечує внутрішню мотивацію навчання, що сприяє його ефективності. Особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що студенти вчаться ефективній роботі в колективі. Інтерактивне навчання сприяє не тільки формуванню цінностей, навичок і вмінь, а й створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дозволяє педагогу стати справжнім лідером навчального колективу [1, с. 2–4]. Одним з принципів гуманної педагогіки є принцип розвитку всіх студентів – і сильних, і слабких, що можливо в умовах співпраці студентів, різних за рівнем розвитку. Їх спільна діяльність у процесі навчання і освоєння навчального матеріалу означає, що кожен студент вносить у цей процес свій індивідуальний внесок, що відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності в атмосфері доброзичливої і взаємної підтримки, що

не тільки дозволяє отримувати нові знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високі форми кооперації та співробітництва. Саме на таких заняттях студенти будуть сміливо висловлювати свою думку, будуть готові почути критику на свою адресу, висловити зауваження.

Існуючий вже сьогодні в Україні та за кордоном досвід переконливо свідчить, що інтерактивні технології сприяють інтенсифікації та оптимізації навчального процесу. Вони дозволяють студентам навчитись формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити свою точку зору, аргументувати й дискутувати; навчитись слухати іншу людину, поважати іншу думку; уникати конфліктів, шукати компроміси, прагнути до діалогу; моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації та переживаючи їх.

Т. Вольфовська підкреслює значення інтерактивних умінь як таких, які забезпечують гармонійне і творче входження особистості в суспільне життя. Вчений об'єднує їх у дві групи. Перша група характеризує людину з точки зору її відповідальної особистісної автономії і охоплює:

- самоконтроль;
- самооцінку;
- самопрезентацію;
- орієнтацію на власну систему оцінки різних ситуацій.

Друга група інтерактивних умінь визначає соціально-перцептивні та операційно-технологічні компоненти взаємодії особистості:

- здатність до контакту;
- налаштованість на згоду і толерантність;
- здатність конструювати різні моделі поведінки і користуватися ними;
- вміння бути лідером і підкорятися;
- вміння підтримувати дружні стосунки (кооперативні уміння) і т.д. [2, с. 141–148].

Вчені відзначають, що сильною стороною правильно підготовлених занять з інтерактивними технологіями є підвищення «ККД» процесу засвоєння інформації. За даними американських вчених, інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу в порівнянні з іншими видами навчальної діяльності:

- запам'ятовування лекції збільшується на 5 %;
- читання на 10 %;
- відео / аудіо матеріалів на 20 %;
- демонстрації на 30 %; дискусії на 50 %;
- практики на 75 %;
- навчання інших / застосування отриманих знань відразу ж на 90 % [3, с. 9].

Можна виділити деякі переваги використання інтерактивних

технологій:

- є можливість для раціонального розподілення часу викладачем;
- викладач може більше уваги приділити студентам з недостатньо високим рівнем підготовки;
- всі студенти активні, а отже, немає проблем з дисципліною;
- студенти отримують навички, виступаючи в ролі викладача.

Застосування інтерактивних технологій навчання у вищих навчальних закладах залежить від певних умов:

- минулого і теперішнього досвіду студентів;
- мотивації до навчання;
- доброзичливої атмосфери і взаємоповаги;
- визначення цілей навчання;
- активного залучення студентів до процесу навчання;
- врахування індивідуальних особливостей кожного студента (темперамент, сприймання, спеціальність);
- можливість самореалізації і самоконтролю учасникам навчального процесу.

Основним напрямом розвитку освіти в Україні є підготовка освічених людей, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчої праці, професійного розвитку. Людей, здатних вчитися та переучуватися. Саме тому впровадження інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах є необхідним завданням. За допомогою інтерактивних технологій студенти вчать критично мислити, спілкуватися один з одним, висловлювати свої думки, легко засвоювати навчальний матеріал та використовувати його на практиці. Для правильного розвитку, кожного студента потрібно розглядати як окрему особистість з її поглядами, переконаннями, почуттями. Саме інноваційні технології, зокрема інтерактивні, передбачають вирішення цього питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексич Т. М. Використання інтерактивних технологій на уроках іноземної мови як засіб підвищення ефективності навчання : методичний матеріал / Т. М. Алексич // *Англійська мова та література*. – 2008. – № 13. – С. 2–4.
2. Вольфовська Т. Визначення рівня сформованості інтерактивних умінь особистості на етапах соціалізації / Вольфовська Т. // *Педагогіка і психологія*. – 2003. – № 3–4. – С. 141–148.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Суворова Н. Інтерактивне навчання нові підходи / Н. Суворова. – М. : Прогрес, 2005. – 214 с.
5. Percival E. A Handbook of Educational Technology / Percival E., Ellington H. – London; N.Y., 1984. – P. 12, 13, 20.